

Kor en Bot in vijf generaties

▲ Benjamin Schot (links) in de stuurhut van de Z88 Wilhelmina. (Ina Schot-de Nooijer)

▲ Jaap BWzn Schot, Piet van Beveren (met pijp) en Kees Overweel; 1964. (Ina Schot-de Nooijer)

Zeg in Zierikzee dat je Schot heet, en iedereen reageert met: 'oh, je bent er een van de mosselvisser'. Nu zijn er ook Schotten die helemaal niets met mosselen van doen hebben, maar het is waar dat onder de Zierikzeese mosselvisser de Schotten oververtegenwoordigd zijn.

Dat is niet vreemd. De basis van de huidige mosselvloot werd in 1912 gelegd door de drie broers Schot: Jacob, Willem Karel en Cornelis. Zij waren vanuit Tholen naar Zierikzee gehaald door het raadslid en latere burgemeester A.J.F. Fokker. Fokker bood ze mooie mosselpercelen aan voor de zuidkust van Schouwen onder de voorwaarde dat zij zich in Zierikzee zouden vestigen. Nog steeds noemen de mosselvisser het gebied van het Havenhoofd tot aan de Heerenkeet de Fokkerpercelen. Overigens wist Fokker met diezelfde belofte ook de families Praet, Kouijzer en Blommaert uit Zeeuws-Vlaanderen naar Zierikzee te halen. En zo kreeg Zierikzee bijna honderd jaar geleden weer een eigen mosselvloot van circa tien schepen. Tegenwoordig bestaat die vloot nog uit zeven kotters waarmee dit eeuwenoude beroep op een moderne manier wordt uitgeoefend.

Stamvader

Jacob 'de Sik' Schot is de stamvader van de Zierikzeese Schotten die zich met Kor en Bot bezighouden. Het was zijn zoon Benjamin Willem 'de pinnekuul' Schot die met de kleinzonen Jacob (Jaap BWzn) en Willem Cornelis (Wim BWzn) de bewuste haaiantand opviste die aanleiding was voor de Kor en Bot tochten. Na een eerste aandringen van Jaap en Wim, en in overleg met zijn vader Jacob, kreeg Benjamin er wel aardigheid in om eens een dagje te vissen voor de wetenschap. Hij wilde daar geen geld voor. Het schip, de brandstof en de bemanning werden om niet geleverd; een traditie die zijn zoons en kleinzoon hebben voortgezet. In plaats daarvan vroeg hij van elke tocht een mooi fossiel voor het museum van Zierikzee. En zo is de stad aan haar bijzondere collectie fossielen gekomen.

Nadat Benjamin met het varen stopte - hij overleed in 1969 - namen Jaap en Wim niet alleen het bedrijf, maar ook de Kor en Bot tochten over. Jaap was heel geïnteresseerd en verdiepte zich graag in het Zeeuwse verleden. De stamboom van zijn mosselvisserfamilie wist hij terug te voeren tot 1670. Hij had diverse publicaties over historische onderwerpen op zijn naam staan en wist ook veel over de fossielen te vertellen.

Neven Schot

Jaap 'pintekuul' Schot (op enig moment is pinnekuul verbasterd tot pintekuul), de zoon van Willem Cornelis, nam in 1986 het roer letterlijk en figuurlijk over van zijn vader en oom. Tijdens de Kor en Bot tochten varen ook altijd zijn neven Jan en Wim Jzn mee, twee zoons van Jaap BWzn. Zij staan op dek waar ze voor het binnen halen en weer uitdraaien van de stalen korren zorgen. Dat is een secuur werkje met al die mensen die niet kunnen wachten om het dek op te gaan en in de vangst naar botten te zoeken. In de loop van de jaren hebben ook zij een behoorlijke kennis

▲ Wim BWzn Schot aan het roer. (Jaap en Anja Schot)

▲ Wim Jzn Schot pauzeert even na het binnenhalen van de korren; 2002. (Jaap en Anja Schot)

▲ De vierde generatie, midden jaren tachtig: de neven Jan (zittend), Wim en Jaap Schot. (Jaap en Anja Schot)

over de fossielen opgedaan en zoeken ze regelmatig zelf mee.

Al deze Schotten hebben met elkaar gemeen dat zij geïntrigeerd zijn geraakt door die oude, zwarte botten. "Het is mooi dat er iets bewaard is gebleven van miljoenen jaren geleden", zeggen de neven van de vierde generatie. Jan is behalve in fossielen ook geïnteresseerd in de overblijfselen van recentere datum en heeft als amateur-archeoloog al veel gevonden. Ook Wim BWzn heeft een levendige belangstelling voor de resultaten van Kor en Bot, hij heeft nog geen tocht overgeslagen. "Mijn vader, broer en ik zijn altijd enthousiast geweest, maar zoals Jaap en Anja het doen, dat hadden wij niet."

Joachim Schot, zoon van Jaap en Anja en daarmee de vijfde generatie, vaart met zijn vader op de ZZ10. En ook hij ging, net als zijn zus Emmely, als kind al mee op de Kor en Bot tochten. Of hij die tochten voort zal zetten, is een vraag die hij voorlopig niet hoeft te beantwoorden. Zijn vader is vooralsnog niet van plan om ermee te stoppen.

Schippersvrouwen

Op de achtergrond waren en zijn er de vrouwen. Keetje Schot-Berrevoets, de vrouw van Benjamin, zorgde al vanaf het begin voor de koffie en de mosselmaaltijd. Haar schoondochters, Ina Schot-de Nooijer en Fientje Schot-Kloet, konden haar later helpen en namen haar rol vervolgens over.

"Er gingen altijd wel echtgenoten mee, ook van de wetenschappers", vertelt Ina. "Mijn moeder is ook nog wel meegevaren, want mijn vader ging als initiatiefnemer natuurlijk mee. Wij zaten meestal eerst beneden om voor de koffie te zorgen. Dat was toen nog een heel werk. Maar nadat we daar klaar mee waren, kwamen we ook aan dek of in de stuurhut om te kijken."

Schepen

De eerste ZZ8 waarmee gekord werd, was de Wilhelmina uit 1923. Een rank scheepje, zeker in vergelijking met de moderne mosselkotters, van vier meter breed en 26 meter lang. Geen wonder dat de wetenschappers met bewondering over het bottenvissen van Benjamin en zijn zonen spraken. Het risico dat de ZZ8 zou kapseizen als de netten zouden blijven haken, lijkt niet onwaarschijnlijk. De mosselkwekerij ontwikkelde zich voorspoedig en in 1980 werd dit schip vervangen door de ZZ8 Levina Wilhelmina, vernoemd naar de eerste vrouw van Wim. Zij was kort daarvoor, in 1979, onverwacht overleden. Met zijn ruim 32 meter lengte en 6,5 meter breedte was deze mosselkotter een fors stuk groter.

Sinds 2000 wordt de Kor en Bot tocht gehouden met de ZZ10 Vier Gebroeders. Slechts tien centimeter breder maar wel vijf meter langer. Overigens zijn in de loop der tijd de stalen netten niet groter geworden, die zijn nog steeds 1.90 meter breed.

Waardering

De wetenschap heeft al een aantal keren de schippers haar waardering laten blijken. In 1962 mocht Benjamin Schot de zilveren museumpenning ontvangen uit handen van burgemeester Dijkmeester. Zijn zonen Jaap en Wim Schot kregen begin 1985 de zilveren Universiteitspenning. Net als de zilveren museumpenning wordt dit ereteken slechts zelden uitgereikt. Zij kregen dit eerbetoon uit handen van de voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Leiden, mr K.J. Cath. De heer Cath en zijn echtgenote waren jarenlang gewaardeerde medeopvarenden, dat maakte de uitreiking extra feestelijk. Het initiatief tot deze waardering was genomen door Kortzenbout van der Sluijs en Overweel. Jaap en Wim hadden, samen met hun vader, toen al een collectie bij elkaar gevist die volgens beide initiatiefnemers zijn weerga in Europa niet kende en ruim 10.000 fossiele exemplaren omvatte. De toenmalige waarde werd door beide wetenschappers op 70.000 tot 100.000 gulden geschat. 'Maar de wetenschappelijke waarde is, mede dankzij een groot aantal onvervangbare exemplaren, zeer veel hoger', aldus de aanbevelingsbrief. De uitreiking trok nationaal de belangstelling. Er verschenen artikelen in de landelijke dagbladen over de Zierikzeese mosselvisseren en de broers waren op televisie te zien. In het radioprogramma 'Met het oog op morgen', werden zij ondervraagd door Ivo Niehe. En ook Karel van de Graaf had hen aan tafel in zijn gelijknamige televisieprogramma.

In 2000, bij de vijftigste keer, mocht Jaap WCzn in Leiden de Eugène Dubois Erepennning uit handen van John de Vos ontvangen. Ook deze penning geeft de waardering weer voor de bijzondere inspanningen die door Jaap Schot zijn verricht voor de wetenschappelijke collectie van NCB Naturalis. [IH] ◀

▲ Bij de vijftigste Kor en Bot in 2000 was er taart en kreeg schipper Jaap Schot (links) een foto van de eerste ZZ8. (John de Vos)

▲ De ZZ8 Levina Wilhelmina op de Oosterschelde. (Jaap en Anja Schot)

▲ Uitreiking van de zilveren Universiteitspenning aan Wim (links) en Jaap Schot in 1985 in Leiden. (Gemeentearchief Schouwen-Duiveland)